

- Štvrtročník Transparency International Slovensko
- Vydané s podporou Enel – Slovenské elektrárne

Važení priatelia,

boj proti korupcii sa nezvykne považovať za tému bližšiu pravici či ľavicu. Transparentnosť je dôležitá pri privatizácii, ale aj pri manažovaní podnikov vo vlastníctve štátu. Korupcia pri verejnom obstarávaní poškodzuje kvalitných podnikateľov podobne ako korupcia pri dotáciách pri sociálnych projektoch zhoršuje život sociálne najodkázanejších.

Rozdiely bývajú skôr v dôraze na výskyt korupčných praktík. Ľavica vo svete zvykne poukazovať na priveľký lobing veľkých korporácií pri kupovaní si vlády či poslancov počas tvorby legislatívy. Pravica naopak viac poukazuje na tunelovanie štátu pri verejnom obstarávaní ale aj na úplatkárstvo na úradoch či v zdravotníctve. V každom prípade, pre obe strany býva boj za vyššiu transparentnosť vážnou predvolebnou témou.

Áno, u nás aj ľavica aj pravica korupčné správanie (u svojich súperov) kritizujú. Ale čo konkrétne skutky, teda hlasovanie za protikorupčné návrhy v parlamente? Nakolko tému zdôrazňujú vo volebných programoch? Pravica sa môže popýšiť na slovenské pomery veľmi slušným súborom navrhovaných opatrení, ako aj svojou prácou v parlamente. Záhadou ostáva, prečo ľavica, a to najmä strana Smer, túto tému odignorovala. Lepšie čítajú potreby slovenských voličov? Berú istú úroveň korupcie ako akceptovateľnú daň za budovanie veľkého sociálneho štátu? Alebo v porovnaní so stranami v starších demokraciách nie sú vlastne skutočnou ľavicou? Pre krajinu je určite škoda, že najväčšia slovenská strana napriek svojim ideovým deklaráciám vidí väčší problém vo vzťahoch obyvateľstva k Maďarom, ako vo vzťahoch politikov, úradníkov, ale aj podnikateľov a bežných občanov k úplatkom.

Nová stredopravá vláda vo svojom programe potvrdila, že chce boj s korupciou brať vážne. TIS jej v zameraní sa na čistotu verejného života bude držať palce – a zrkadlo.

Gabriel Šipoš

PROTIKORUPČNÉ MINIMUM 2010: HODNOTENIE VLÁDY, POSLANCOV A VOLEBNÝCH PROGRAMOV POLITICKÝCH STRÁN

TIS po protikorupčných odporúčaniach vypracovala aj hodnotenie činnosti vlády a poslancov parlamentu za posledné volebné obdobie. Pozreli sme sa tiež na sľuby politických strán v parlamentných voľbách 2010 v oblasti korupcie. Práve programy naznačia mnohé kroky budúcej vlády.

Hodnotenie činnosti vlády

Už predvolené programy koalíčných strán v roku 2006 načrtli ich možné povolebné aktivity. HZDS aj SNS sa venovali korupcii v pár slovách, aj to len všeobecne bez popisu konkrétnych nástrojov. Naopak, Smer téme venoval osobitnú podkapitolu, hoci celkovo hodnotila TIS v roku 2006 jeho program ako priemerný. Napriek týmto oficiálne avizovaným plánom, vládne strany vnímali korupciu predovšetkým ako problém, ktorý sa rieši najmä represívnymi nástrojmi. Vláda za celý čas svojho pôsobenia neprijala svoj protikorupčný program, v ktorom by verejnosti podrobne predstavila konkrétne a merateľné kroky v boji proti korupcii. Aj uznesenie vlády, ktoré ukládalo členom vlády a predsedom ústredných orgánov štátnej správy predkladať návrhy protikorupčných zákonov či zámerov, bolo naplnené minimálne. Navyše, z troch hlavných sľubov v oblasti boja proti korupcii (nezávislosť súdnictva, potrestanie vinníkov veľkých korupčných káz, a transparentnosť v pridelovaní a používaní verejných prostriedkov a eurofondov) koalícia nespĺnila ani jeden.

Dôvera v spravodlivosť súdov ostala nízka aj po štyroch rokoch, žiadna veľká politická korupčná kauza nebola dotiahnutá k právoplatnému odsúdeniu vinníkov, a najväčšie kauzy vlády R. Fica vznikli práve kvôli netransparentnému pridelovaniu dotácií (dotácie z Environmentálneho fondu, pri verejnom obstarávaní (napr. upratovanie na Ministerstve obrany, mýtny tender) a predaji štátneho majetku (napr. emisné povolenky). V marci 2010 parlament síce prijal zákon o preukazovaní majetku, čím sa tento sľub Smeru aj vlády splnil, podľa TIS je však pravdepodobné, že zákon ako protikorupčný nástroj bude zlyhávať. Nezvyšila sa ani ochrana zamestnancov pred sankciami pri upozorňovaní na nekalú činnosť (tzv. whistleblowing). Pokiaľ ide o pokračovanie vo zverejňovaní súdnych rozsudkov v civilných a obchodných veciach, postupuje sa pomaly a nekonzistentne.

Z pohľadu transparentnosti sa nájde aj niekoľko opatrení vlády, ktoré sa dajú vyzdvihnúť. Uzákoniť sa elektronická komunikácia pri registrovaní firiem do Obchodného registra ako pokračovanie projektu

predchádzajúcej vlády; bezodplatne sa sprístupnili informácie z katastra nehnuteľností; mierne sa sprísnilo vykazovanie darov pre politické strany; v oblasti liekovej politiky sa sfunkčnilo tzv. referencovanie cien liekov, ktorým sa znížila možnosť korumpovať kategorizačnú komisiu pri stanovovaní cien nových liekov na trhu. V neposlednom rade koalícia tiež odsúhlasila posilnenie súťažných metód pri prevode majetku na obce, ale aj v narábaní s majetkom samotnými obcami. Ku koncu volebného obdobia bola uzákonená aj trestnoprávna zodpovednosť firiem, okrem iného aj pre dávanie a branie úplatkov, hoci v mäkkšej podobe ako v iných krajinách.

Ďalším pozitívom bolo odvolávanie ministrov za klientelistické prešľapy a podozrenia. Verbálny tlak predsedu vlády Roberta Fica vysielať signál, že korupcia a klientelizmus sú vo vláde neakceptovateľné. Bohužiaľ, tvrdé vyhlásenia a tlak už nepokračovali prijatím systémových protikorupčných opatrení, akými by boli vyššia transparentnosť informácií, znižovanie subjektívneho konania úradníkov, či otvorenosť voči kritike z médií alebo tretieho sektora. Celkovo teda hodnotíme boj proti korupcii za vlády Roberta Fica ako slabý a neúčinný.

Hodnotenie návrhov zákonov a poslancov

TIS vypracovala v apríli 2010 rebríčok 25 pre transparentnosť (Pokračovanie na s. 4)

Stručne z aktivít TIS

- V dňoch 19. a 20. mája 2010 sa uskutočnili dva jednodňové semináre o transparentnosti a integrite verejného obstarávania a pri nakladaní s eurofondami, primárne zamerané na predstavenie a diskusiu o protikorupčných nástrojoch, ktorých použitím je možné obmedziť priestor pre korupciu pri verejnom obstarávaní. Diskutovalo sa o posilňovaní transparentnosti cez prístup k informáciám, ale aj o elektronických aukciách a rozhodnutiach Európskeho súdneho dvora v kontexte správneho verejného obstarávania. Seminárov sa zúčastnilo viac ako 130 účastníkov z celého Slovenska pôsobiach v štátnej správe, územnej samospráve, ako aj v súkromnom sektore. (Viac na s. 5)

- 31. mája 2010 zverejnil Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika Programové vyhlásenie reformnej vlády: sprievodca pre zodpovedných politikov na ceste k slobodnejšej spoločnosti a štithejšiemu štátu. Autorský sa na ňom podieľalo vyše tridsať expertov, vrátane zástupcov Transparency International Slovensko, KI, NFAH, M.E.S.A. 10, Health Policy Institute, Inštitútu ekonomických a spoločenských analýz a mnohí iní odborníci (napríklad Ernest Valko, Milan Žitný a ďalší). Program v oblasti korupcie a transparentnosti bol vypracovaný tímom Transparency International Slovensko a vychádza z dokumentu TIS: Protikorupčné minimum 2010: protikorupčné odporúčania pre novú vládu. Podľa TIS je kľúčom v boji proti korupcii maximalizovať objem a prístup k informáciám o konaní štátu, minimalizovať rozsah byrokracie a voľnosti v práci úradníkov a zefektívniť prácu kontrolných úradov, polície a súdov, no zároveň ich podrobiť dostatočnej verejnej kontrole.

- V tlačovej správe z 8. júna 2010 TIS v súvislosti so štátnou pomocou pre poškodených povodňami odporučila vláde

hneď po schválení príspevkov na internete zverejňovať presné pravidlá udeľovania pomoci, zoznam žiadateľov, zoznam schválených prijímateľov, dôvod a výšku pomoci v eurách. Hoci minimálne tisíc príspevkov už bolo schválených, ich zoznam stále nebol verejnosti prístupný.

- Seminár Verejná kontrola obecnej samosprávy sa uskutočnil od 18. do 20. júna 2010 v Lúčkach pri Kremnici. Bol určený najmä aktívnym občanom a poslancami obcí. Cieľom seminára bolo poskytnúť účastníkom informácie o možnostiach kontroly moci v obciach a hľadať cestu k lepšej vymoženosti zákonov v podmienkach obecnej samosprávy. Tomu zodpovedala aj skladba účastníkov. Boli to najmä aktivisti a poslanci z problémových obcí, v ktorých vymáhanie zákona nefunguje.

- V porovnaní s rokom 2008 došlo k poklesu používania verejných súťaží a pri nadlimitných obstarávaníach sa príliš často využívajú rokovacie konania bez zverejnenia - to sú dve hlavné zistenia analýzy TIS *Hodnotenie miery transparentnosti na trhu verejného obstarávania v roku 2009 a trendy v danej oblasti*. Verejný sektor dal v roku 2009 5,151 mld. EURO (155,2 mld. Sk) na nákup tovarov, služieb a stavebných prác. Časť z uvedených prostriedkov sa použila v režime zákona o verejnom obstarávaní, časť mimo neho (ide hlavne o zákazky s nízkou hodnotou a zákazky súvisiace s utajovanými skutočnosťami). V roku 2009 tak došlo k nárastu objemu verejných zdrojov používaných v režime zákona o verejnom obstarávaní, kedy medziročný nárast je približne 20 percent v bežných cenách. „Domnievame sa, že primárnym dôvodom danej expanzie je volebný cyklus, a teda fakt, že išlo o obdobie pred parlamentnými voľbami“, konštatujú autori správy Jan Pavel a Emília Sičáková-Beblavá.

Kontrahovanie služieb vo verejnom sektore

Koniec 20. storočia priniesol v systéme zabezpečovania verejných služieb prechod od princípu dominancie štátnej formy produkcie a konkurencie medzi verejným a súkromným sektorom k princípu spolupráce medzi týmito sektormi s cieľom naplňovania verejných potrieb. Verejný sektor tak v kontexte verejných služieb pôsobí vo viacerých roľach - jednak v role priameho producenta verejných služieb, ako aj v role poskytovateľa verejných služieb, keď je producentom partner so súkromného sektora. Výber vhodnej formy zabezpečovania verejnej služby, s ohľadom na charakter služby a špecifické potreby a podmienky, v ktorých je služba poskytovaná, ovplyvňuje

efektívnosť produkcie a kvalitu zabezpečovanej služby. Pokiaľ sa o kontrahovaní rozhodne bez podrobnej predbežnej analýzy, riziko vzniku neefektívnosti a „výpadkov“ kvality je vysoké. Prostredníctvom tejto monografie autorský kolektív (Beáta Meričková, Juraj Nemec, Emília Sičáková-Beblavá, Miroslav Beblavý) realizoval ďalší krok k podrobnejšiemu poznaniu všeobecných a špecifických charakteristík kontrahovania verejných služieb v SR. Publikácia predkladá podrobné údaje o stave kontrahovania na Slovensku, získané dominantne prostredníctvom vlastného výskumu. Na tomto základe identifikuje kľúčové problémy a naznačuje možné riešenia. (ir)

Armáda opravuje autá predražene

(PRAVDA, 23.4.2010)

Armáda si dáva opravovať svoje autá vo vybraných servisoch dva- až trikrát drahšie, ako by mohla. Kým napríklad za hodinu klamárskych prác na Škode Octavia zaplatí bežný človek okolo 30 eur, armáda až 50 eur. Také podmienky si totiž dohodol rezort obrany s vybranými auto-

servismi. Prečo armáda súhlasila s takými predražnými cenami, hovorca ministerstva obrany Vladimír Gemela nevyseľtil. Uvedol len, že rezort podpísal takú zmluvu na základe rámcovej, ktorú vlni koncom decembra uzatvorilo ministerstvo financií s firmou Porsche Inter Auto Slovakia. Jej hodnota je 6,7 milióna eur. ◆

Sninskí poslanci rozdávali dotácie

(KORŽÁR, 29.6.2010)

Sninskí poslanci zmenili doterajší model delenia dotácií svojsky - každý z 18 poslancov dostal 2 500 eur, ktoré mohol rozdeliť podľa vlastného uváženia. Odklepli aj sumu 4 050 eur, ktorú medzi žiadateľov rozdelil primátor. Spolu tak rozdelili

bez akýchkoľvek kritérií 45 tisíc eur. „Dúfam, že každý mal kritériá vo vlastnom svedomí,“ komentoval za primátor Štefan Milovčík (nezávislý). Poslanci sa zároveň dohodli, že nikde neuvedú, kto ako so svojou finančnou čiastkou naložil. ◆

Envirofond je vždy štedrý najmä k starostom vládných strán

(PRAVDA, 11.5.2010)

Žiť v obci, ktorej starosta si oblieka dres vládnej strany, má svoje výhody. Peniaze na čistiare odpadových vôd, kanalizácie či kotolne zo štátneho Environmentálneho fondu dostávajú najmä obce v ktorých šéfujú starostovia blízki koalícii. Tak je to už roky. Bez

rozdielu, či je pri moci Fico alebo Dzurinda. Aj tento rok išla väčšina peňazí z Environmentálneho fondu na účty obcí so šéfmi, za ktorými stoja Smer, HZDS a SNS. Rada fondu rozdelila na rok 2010 peniaze na kotolne a kanalizáciu pre takmer 230 obcí. Starostovia a primátori zo Smeru, z SNS ale-

Štátu nechutia veľké tendre

(HOSPODÁRSKE NOVINY, 8.6.2010)

V biznise so štátom sa vzmáha nový fenomén - takzvané užšie súťaže. Podľa Úradu pre verejné obstarávanie sa tak robí už každý druhý tender. Ešte vlni to bola len štvrtina súťaží. Nárast užších súťaží spôsobili najmä samosprávy, ale aj veľké štátne podniky a ministerstvá. Na prvý pohľad prinášajú užšie súťaže viac pohodlia úradníkom, ktorým

ubudne práca s hodnotením ponúk, existuje však veľké riziko, že obstarávateľ príde o výhodnú ponuku. Napriek tomu, že úradníci môžu do užších súťaží vpustiť piateň až dvadsiacich uchádzačov, v drvivej väčšine sa rozhodujú pre päť. Čoraz viac sa tak zužuje okruh firiem, ktoré dokážu súťaž vyhrať. Firmy sa totiž spájajú do veľkých konzorcií, čo tiež zvyšuje cenu pre obstarávateľa. ◆

Stranikom a bratrancom poslanci nezaplatia

(SME, 23.6.2010)

Prenájom poslaneckej kancelárie od bratranca za desaťtisíce eur za štvorcový meter by sa už nemal opakovať. Tvrdia to sverne noví poslanci Národnej rady. Ustrážil si prenájom kancelárií pred škandalom chcú

v novom volebnom období aj niektorí ich ostrieľaní kolegovia. Poslanci z SaS sa spoliehajú na spoločné priestory v hlavnom meste. Štvorica poslancov OKS v klube Mosta-Híd ide ešte ďalej, keď tvrdí, nechce priestory v Bratislave, lebo sú v nej poslanecké kancelárie na Hrade. V minulom volebnom období mali s kanceláriami problém viaceré strany. Stranička centrála strany Smer-SD na Gunduličovej ulici poskytovala priestory až jedenástim poslancom, ktorí platili za spoločné priestory - teda chodbu, kuchynku a zasadačku - takmer desaťnásobne vyššiu cenu ako za samotnú kanceláriu. Osobné prepojenie na prenájomateľa kancelárie v bratislavskej Rači sa zasa týkalo Rafaela Rafaja z SNS. ◆

výber z TI Newsletter, Berlín, domácej a zahraničnej tlače

EURÓPA

GRÉCKO: ELITNÍ POLITICI STRÁCAJÚ BEZTRESTNOSŤ

Najvyšší politici v Grécku postupne strácajú beztrestnosť. Rastúcej verejnej nevoľi zameranej proti zneužívaniu imunity na ilegálne obchody podľahol aj bývalý grécky premiér Akis Tsochatzopoulos, ktorého súdi vlastná Socialistická strana. Straníku komisiu pre transparentnosť počas dvojhodinového „grilovania“ nepresvedčil a bol postavený pred etickú komisiu, ktorá má právo zbaviť ho funkcie. V minulosti takéto rozsudky voči najvýznamnejším členom strany odmietala, ale teraz ustupuje verejnemu tlaku. Akis Tsochatzopoulos a jeho rodina majú na účtoch podľa niektorých gréckych novín zahraničné realitné obchody za 20 miliónov eur. Expremiér zastával posty vo vládach v 80. a 90. rokoch. Vlastní aj vilu v „miliardárskej aleji“ s výhľadom na historický Panteón. (The Financial Times)

BULHARSKO: ZA SPRENEVERU EUROFONDOV 12 ROKOV

Bulharský podnikateľ Mario Nikolov dostal za spreneveru 7,5 milióna eur z programu SAPARD 12 rokov väzenia. Proces známy ako prípad Nikolov-Stoikov sa zakladal na pátraní Európskeho úradu na boj proti podvodom (OLAF), ktoré sa začalo už v roku 2006. OLAF v roku 2008 zverejnil podozrenie, že kriminálna sieť zložená z viac než 50 bulharských, európskych a zámorských spoločností spreneverila milióny eur. Skupina vyvážala z Bulharska do Nemecka zariadenia na spracovanie starého mäsa, v Nemecku ich rozobrala a dovážala späť cez Írsko a Švajčiarsko ako nové. Na „nákup“ týchto nových prístrojov získal Nikolov podporu z fondu SAPARD. Nikolov zároveň dostal zákaz žiadať podporu z európskych fondov na tri roky. (sofiaecho.com)

ÁZIA

AFGANISTAN: SKORUMPOVANÁ POLÍCIA NAHRÁVA TALIBANU

Korupcia a zneužívanie moci v polícii v Afganistane znechucujú miestnych obyvateľov, ktorí sú potom náchylní pridávať sa k povstalcov z Talibanu. Tí antipatie voči polícii zneužívajú a podľa správ britských vojakov sú známe aj prípady, keď si obliekli policajné uniformy a vydali sa kradnúť telefóny, hodinky a peniaze. Zároveň však miestni vítajú dobre vycvičených a inštruovaných vlastných policajtov, ktorých majú radšej ako cudzie sily rozmiestnené po krajine.

ne. Za prvé dve označil minister Ratnayake školstvo a políciu. Kriket je najpopulárnejší srílanský šport a zväz zbohatol vďaka lukratívnym televíznym prenosom a záujmu sponzorov. Ratnayake sľúbil, že tento šport očistí. Motivuje ho k tomu aj nadchádzajúci kriketový Svetový pohár, ktorý bude na jar 2011 hostiť v spolupráci s Indiou a Bangladéšom práve Srí Lanka. „Nový zväz má deväť mesiacov na to, aby pripravil družstvo schopné vyhrať. Nezískali sme pohár

Medzinárodné bezpečnostné a pomocné sily (ISAF) preto v Afganistane rozbehli program, ktorý produkuje 600 policajných dôstojníkov každých osem týždňov. Zdokonalený výber uchádzačov o policajnú funkciu, lepší tréning a platové ohodnotenie pozdvihujú úroveň zboru. (The Independent)

SRÍ LANKA: NOVÝ MINISTER OČISŤUJE KRIKET

Kriketový zväz na Srí Lanke je podľa nového ministra športu trefou najskompromitovanejšou organizáciou v kraji-

ne. Za prvé dve označil minister Ratnayake školstvo a políciu. Kriket je najpopulárnejší srílanský šport a zväz zbohatol vďaka lukratívnym televíznym prenosom a záujmu sponzorov. Ratnayake sľúbil, že tento šport očistí. Motivuje ho k tomu aj nadchádzajúci kriketový Svetový pohár, ktorý bude na jar 2011 hostiť v spolupráci s Indiou a Bangladéšom práve Srí Lanka. „Nový zväz má deväť mesiacov na to, aby pripravil družstvo schopné vyhrať. Nezískali sme pohár

(AFP)

AFRIKA

KEŇA: ÚRADNÍCI SA ZODPOVEDAJÚ ZA PREDRAŽENÝ CINTORÍN

Za predražený cintorín v Nairobi sa zodpovedá desať kenských úradníkov. „Bol to výborne zharmonizovaný podvod, do ktorého úradníci vlihli mestské zastupiteľstvo,”

povedal hovorca Kenskej antikorupčnej komisie Nicholas Simani. Vďaka nim sa za peniaze daňových poplatníkov kúpil pozemok predražený desaťnásobne – za kamenistý kus zeme, nevhodný na cintorín, mesto zaplatilo až 283 kenských šilingov (3,6 milióna amerických dolárov). Polícia zatkla 10 úradníkov na čele s bývalým mestským tajomníkom, ktorých obvinili z 11 prípadov podvodu a zneužitia právomoci. (BBC)

JUŽNÁ AFRIKA: PRE FUTBALOVÝ ŠTADIÓN SA ZABÍJALO

Jeden zo štadiónov postavených na Majstrovstvá sveta vo futbale v Južnej Afrike si vyžiadal aspoň štyri životy. Zomreli tí, ktorí upozorňovali, že tender naň bol skorumpovaný. Zabitý bol hovorca magistrátu dištriktu Mbombela, kde sa štadión nachádza, Jimmy Mohlala, ktorý tvrdil, že má dôkazy o pochybnom vyhodnotení tendra, ako aj ďalší traja muži. Iní traja zomreli záhadnou smrťou – pravdepodobne otrávení jedom. Starosta dištriktu Lassy Chiwayo dostal esemesku s odporúčaním nechať si dôkazy pre seba, lebo inak „pôjde na svoje miesto v truhle”. Polícia ale odmieta, že by vraždy súviseli s tendrami na šampionát. (BBC)

AMERIKA

USA: SÚD ZRUŠIL ČASŤ ZÁKONA PROTI PODVODOM

Americký Najvyšší súd zrušil časť zákona proti podvodom schváleného v súvislosti so škandálmi veľkých firiem typu Enron. Tzv. zákon Sarbanes-Oxley prijatý v roku 2002 je podľa sudcov v rozpore s ústavnou delbou moci. Súd konštatoval, že prezident musí mať právomoc odvolávať členov rady, ktorá bola zriadená na posilnenie dohľadu nad vnútornými kontrolnými mechanizmami aj vonkajšími audítmí. Kongres radu ustanovil počas škandálov firiem ako Enron, WorlCom, Tyco International a pod. V kompetencii mala vyžadovať od účtovných firiem dokumenty a dôkazy a potrestať ich. (The Associated Press)

PROTIKORUPČNÉ MINIMUM 2010:

HODNOTENIE VLÁDY, POSLANCOV A VOLEBNÝCH PROGRAMOV POLITICKÝCH STRÁN

(Dokončenie zo s. 1)

a boj proti korupcii relevantných zákonov a návrhov zákonov, o ktorých hlasovali poslanci NR SR počas uplynulého volebného obdobia. Analytikmi TIS a spolupracujúcimi expertmi boli vyhodnotené ako najlepšie zámery: rozšíriť infozákon (povinne zverejňovať uzavreté zmluvy, v ktorých si štát nakupuje tovary a služby, tzv. aktívna transparentnosť); návrh novely zákona o sudcoch (zavedenie občianskej kontroly do rozhodovania disciplinárnych senátov voči sudcom); zákon o majetku obcí (povinnosť predávať a prenajímať majetok obcí cez súťaže); a zavedenie bezplatného prístupu ku katastru nehnuteľností na internete. Prvé dva návrhy parlament neschválil, druhé dva áno.

Naopak, podľa hodnotiteľov najhoršími zákonmi v oblasti boja proti korupcii boli: posilnenie právomocí ministra spravodlivosti voči predsedom súdov; zrušenie možnosti Úradu pre verejné obstarávanie napadnúť platné no nevýhodné zmluvy ako aj politicky motivované predĺženie mandátu šéfa ÚVO; a nakoniec aj novela zákona o štátnej službe, ktorá rozšírila okruh vedúcich pracovníkov v štátnej správe, ktorí môžu byť odvolávaní bez uvedenia dôvodu.

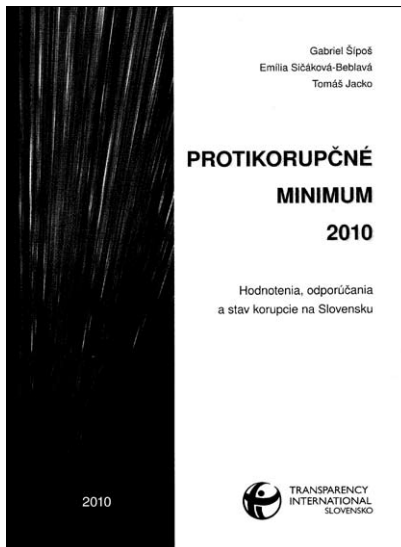
Na základe porovnania hodnotenia predkladaných a schválených zákonov s hlasovaním v parlamente, zostavila TIS rebríček poslancov a politických strán (poslanckých klubov), ktorý odráža snahu cez legislatívne hlasovanie zvýšiť transparentnosť, resp. posilniť boj proti korupcii v politike a spoločnosti. Najlepšie hodnotenými boli poslanec *Pavol Frešo* (SDKÚ), *Július Brocka* a *Daniel Lipšic* (obaja KDH). Naopak v priemere najhoršie hlasovali *Marián Halko*, *Jozef Halecký* a *Tibor Cabaj* (všetci HZDS). V hodnotení poslanckých klubov skončilo najlepšie KDH a najhoršie HZDS.

Hodnotenie programov strán

Programové návrhy boli hodnotené v šiestich oblastiach – rozsah a kvalita zverejňovania informácií; verejné obstarávanie; súdnictvo a polícia; úprava majetkových priznaní, konfliktov záujmov a financovania politických strán; transparentnosť samosprávy; a oblasti drobného úplatkárstva ako sú zdravotníctvo, dopravná polícia či podnikanie. Dvoma politickými stranami s najkvalitnejšími programami v oblasti boja proti korupcii sú SaS a SDKÚ-DS.

Na treťom a štvrtom mieste skončili programy KDH a Most-Híd. Tieto štyri politické subjekty sú zároveň jedinými, ktoré

ponúkajú dostatočne obsiahle programy na to, aby mali v prípade účasti vo vláde potenciál aj reálne znížiť úroveň ko-

rupcie na Slovensku. Programy všetkých ostatných strán obsahovali minimum konkrétnych návrhov opatrení a väčšinou sa obmedzili na všeobecné zmienky o nutnosti niečo urobiť. Na piatom mieste skončila s odstupom strana Smer-SD, na 6. SMK a na 7. až 9. mieste sú KSS, SNS a Únia - Strana pre Slovensko. Z ôsmich strán, ktoré mali podľa prieskumov verejnej mienky najväčšiu šancu dostať sa do parlamentu, má najslabší verejný protikorupčný program LS-HZDS.

V priemere najlepšie vypracovanou oblasťou bolo súdnictvo, ktorému podľa strán chýba vyššia transparentnosť (zverejňovanie rozsudkov, nahrávanie pojednávaní), ako aj kvalita súdnych rozhodnutí (prísnejší a otvorejší výber sudcov, hodnotenia sudcov). Druhou najlepšie pokrytou oblasťou bol prístup verejnosti k informáciám, kde medzi návrhmi dominuje zverejňovanie všetkých zmlúv týkajúcich sa verejných financií v užívateľsky priateľských databázach na internete. Naopak, strany sa v programoch najmenej špecificky venovali problémom korupcie v činnosti samosprávnych orgánov a úplne ignorovali potrebu sprísniť kontrolu financovania politických strán.

Vydaním publikácie TIS *Protikorupčné minimum 2010: hodnotenia, odporúčania a stav korupcie na Slovensku* vyvrcholila v máji prvá časť projektu *Presadzovanie protikorupčnej agendy v nadchádzajúcich parlamentných a komunálnych voľbách*. TIS na druhý polrok 2010 pripravuje druhú časť tohto projektu, ktorá sa bude venovať komunálnym voľbám. Okrem iného počas nej plánujeme vypracovať návrhy a odporúčania pre lokálnu samosprávu, zorganizovať workshopy pre expertov a lokálnych aktivistov, zriadiť špeciálnu webstránku, a tiež vyhodnotiť 100 slovenských miest z pohľadu transparentnosti.

Tomáš Jacko

10 najlepšie hodnotených poslancov NR SR

1	FREŠO, Pavol	SDKÚ	63,82
2	BROCKA, Július	KDH	62,84
3	LIPŠIC, Daniel	KDH	62,84
4	MIŠŠÍK, Peter	SDKÚ	60,4
5	KUBOVIČ, Pavol	SDKÚ	59,92
6	CIBULKOVÁ, Katarína	SDKÚ	58,84
7	ROSOVÁ, Tatiana	SDKÚ	57,36
8	ŽITŇANSKÁ, Lucia	SDKÚ	57,36
9	FRONC, Martin	KDH	57,02
10	IVANČO, Jaroslav	SDKÚ	54,86

10 najhoršie hodnotených poslancov NR SR

152	HALKO, Marián	LS - HZDS	-45,49
151	HALECKÝ, Jozef	LS - HZDS	-43,31
150	CABAJ, Tibor	LS - HZDS	-41,3
149	TÓTHOVÁ, Katarína	LS - HZDS	-39,15
148	SÁNIOVÁ, Beata	LS - HZDS	-34,59
147	URBÁNI, Milan	LS - HZDS	-33,60
146	IZÁK, Jaroslav	SNS	-32,77
145	DŽURINA, Pavol	LS - HZDS	-32,47
144	BELOUSOVOVÁ, Anna	SNS	-32,43
143	RYDLO, Jozef	SNS Ú	-29,62

Hodnotenie poslanckých klubov NR SR

1	KDH	53,82
2	SDKÚ	50,39
3	SMK - MKP	37,74
4	SNS	-18,28
5	Smer - SD	-19,56
6	LS - HZDS	-27,12

SEMINÁRE O TRANSPARENTNEJŠOM OBSTARÁVANÍ

Transparency International Slovensko v dňoch 19. a 20. mája 2010 v priestoroch v Bratislave uskutočnila dva jednodňové semináre zamerané na

predstavenie a diskusiu o protikorupčných nástrojoch, ktorých použitím je možné obmedziť priestor pre korupciu pri verejnom obstarávaní.

Verejný sektor na Slovensku dáva ročne v priemere okolo 5 mld. EURO na nákup tovarov, služieb a stavebných prác. Časť z uvedených prostriedkov pochádza zo zdrojov Európskej únie a býva použitá v režime zákona o verejnom obstarávaní. Keďže ide o pomerne veľkú časť verejných financií a verejné obstarávanie je podľa prieskumov verejnej mienky citlivé na korupčné praktiky, inštitúcia Európskej únie venujúca sa potieraniu nekalých praktík spojených s nakladaním s verejnými zdrojmi – OLAF sa rozhodla podporiť aktivity smerujúce k zlepšeniu nakladania s verejnými zdrojmi, vrátane zdrojov z EÚ.

Dva semináre

Transparency International Slovensko tak uskutočnila dva jednodňové semináre, ktorých cieľom bolo nielen predstavenie protikorupčných nástrojov pre oblasť verejného obstarávania, ale i na diskusiu o posilňovaní transparentnosti cez prístup k informáciám, elektronických aukciách či rozhodnutiach Európskeho súdneho dvora v kontexte správneho verejného obstarávania. Seminárov sa zúčastnilo viac ako 130 účastníkov z celého Slovenska pôsobiacich jednak v štátnej správe,

územnej samospráve, ako aj v súkromnom a mimovládnom sektore.

Seminár otvoril úvodnou prezentáciou Jan Pavel z Vysokej školy ekonomickej v Prahe, v ktorej sa venoval formám a príčinám korupcie v procese verejného obstarávania a neskôr odporúčaným postupom v procese verejného obstarávania a vo verejno-súkromných partnerstvách. Nástroje na elimináciu korupcie a zvýšenie transparentnosti predstavili Emília Sičáková-Beblavá a Jiří Vlach z TIS, ktorí okrem iného zdôraznili úlohu etického kódexu verejného obstarávania, elektronického informačného systému verejného obstarávateľa, kvalifikácii pracovníkov či auditu ex ante, vypracovávaní plánu VO, nástrojom od výberu členov hodnotiacich komisií až po uzavretie zmluvy vrátane dodatkov a vyhodnotenia splnenia zmluvy.

Prístup k informáciám o VO

Osobitne bola venovaná pozornosť možnostiam prístupu k informáciám v oblasti verejného obstarávania zakotveného v slovenskej legislatíve a normách Európskej únie ako protikorupčnému nástroju (Vladimír Pirošík, TIS). Platná legislatíva v zásade rozoznáva štyri druhy informácií – povinne

zverejňované údaje, ktorých zverejnenie vyplýva priamo zo zákona o verejnom obstarávaní a európskych smerníc, pričom ide najmä o údaje zverejňované vo Vestníku verejného obstarávania, napr. predbežné oznámenia, oznámenia o vyhlásení metódy VO či oznámenia o výsledku VO. Ďalším sú informácie poskytované priamo účastníkom VO. Príkladom môžu byť súťažné podklady, zápisnice z otvárania ponúk či informácie o výsledku vyhodnotenia ponúk. Ďalším druhom údajov v procese VO sú tzv. informácie nepovinne zverejňované, príkladom ktorých je profil verejného obstarávateľa, ktorý obsahuje informácie o výzvach na predloženie ponúk, o plánovaných nákupoch, uzavretých zmluvách, o dôvodoch zrušenia použitého postupu zadávania zákazky, plné znenie súťažných podkladov, technické požiadavky a pod. V neposlednom rade treba spomenúť informácie o VO získavané prostredníctvom zákona o slobode informácií. V. Pirošík sa vo svojej prezentácii venoval tiež otázkam, kto má právo na prístup k informáciám, pravidlám poskytovania informácií, kto danými informáciami disponuje, ktoré informácie podliehajú obchodnému tajomstvu, ochrane osobných údajov či otázke povinnosti mlčanlivosti.

Nemenej zaujímavou bola prezentácia Gabriela Šipoša, ktorý hovoril o interpretácii európskeho práva a jeho princípoch v oblasti verejného obstarávania, ale predovšetkým prezentácia prehľadu judikátov Európskeho súdneho dvora, teda kto je povinný obstarávať, kto nemusí obstarávať (podmieňujúcimi kritériami sú cenové prahy, obsahové kritériá ako obra-

na a bezpečnosť, typ uchádzača či vlastnosti a okolnosti zákazky (ako technické štandardy, výhradné práva, časová tieseň a i.), či o primeranosti kritérií (podmienky účasti, kritériá na vyhodnotenie ponúk či sociálne a environmentálne kritériá).

Riaditeľ TIS Gabriel Šipoš hovoril o judikátoch Európskeho súdneho dvora v oblasti verejného obstarávania. Autor: archív TIS

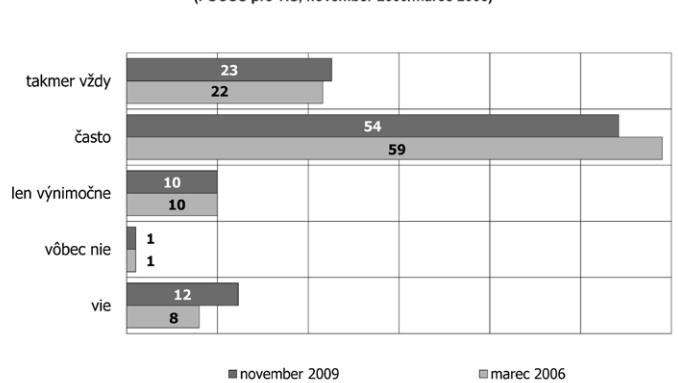
Elektronické obstarávanie

Obehu dokumentácie v procese elektronického verejného obstarávania (EVO) vo verejných inštitúciách a procese EVO ako súčasť informatizácie spoločnosti sa vo svojej prezentácii venovala Ľibuše Horáková z Lazar Consulting. Následne vystúpila Denisa Bartošová z Mestského úradu Piešťany, ktorá prezentovala dopady a prínosy vo forme úspor pri využívaní elektronických aukcií v meste Piešťany. V neposlednom rade treba spomenúť prezentáciu Tatiany Behrovej zo spoločnosti Central Forum Contracting Unit, ktorá upozornila na chyby ovplyvňujúce kvalitu a dynamiku VO a teda aj čerpanie prostriedkov EÚ, ako i na existujúce protikorupčné opatrenia pri verejnom obstarávaní a štrukturálnych fondoch.

Príspevky všetkých prezentujúcich ako aj odporúčenia pre novú vládu nájdete na stránke www.transparency.sk v sekcii Verejné obstarávanie.

◆
Miroslava Pagáčová

Dochádzka na Slovensku ku korupčnému správaniu v procese verejného obstarávania? (FOCUS pre TIS, november 2009/marec 2006)

NOVELA ZÁKONA O OBECNOM ZRIADENÍ

V rubrike „Protikorupčné nástroje“ sa už tradične venujeme novým právnym predpisom, resp. novelám zákonov z prostredia územnej samosprávy. V minulom čísle PL

sme predstavili novelu zákona o výkone práce vo verejnom záujme, v dnešnom vydaní sa oboznámime s obsahom aktuálnej novely zákona o obecnom zriadení.

Práce na zmene a doplnení „biblie samosprávy“ - zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení (ZOZ), sa začali ešte v roku 2008 na pôde Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS). Po zapracovaní pripomienok zo strany Ministerstva vnútra SR bola novela predložená koncom minulého roka do parlamentu. Ten ju schválil 9. februára 2010 a po následnom vete prezidenta ju opätovne odobril 2. marca 2010. Novela vyšla v Zbierke zákonov SR ako zákon č. 102/2010 Z. z. Účinnosť nadobudla 1. apríla 2010.

Posilnenie starostu

Novela priniesla až 87 zmien. Jej základným cieľom podľa dôvodovej správy bolo „spresnenie vzťahov medzi obecným zastupiteľstvom (OZ) a starostom v záujme ďalšieho prehĺbenia vyváženosti kompetencií oboch uvedených orgánov obce“. Faktom však je, že deklarované „spresnenie vzťahov“ prinieslo v praxi skôr posilnenie starostu ako výkonného orgánu na úkor OZ.

Z pôsobnosti OZ sa v prospech starostu vyčlenilo schvaľovanie pracovného poriadku, poriadku odmeňovania zamestnancov obce a tiež organizačného poriadku obecného úradu. Útvor hlavného kontrolóra obce (ÚHK) sa po novele tiež stal súčasťou organizačnej štruktúry obecného úradu. Právomoc starostu rozhodovať o personálnom obsadení v rámci ÚHK preto v praxi môže znížiť nezávislosť vnútornej kontroly obce. Zmenou je aj spôsob ustanovenia

zástupcu starostu – toho už po novom nevolí OZ, ale priamo ho menuje starosta.

Positívne zmeny

Ďalšími novinkami, z pohľadu transparentnosti tentokrát

mimo územia SR!) - rokovanie OZ sa môže uskutočňovať už len na území príslušnej obce. Rovnako došlo k precizovaniu problematiky zvolávania a vedenia zasadnutia OZ. Reagovalo sa tým na „sabotovanie“ zasadnutí OZ zo strany niektorých starostov (primátorov). Upravilo sa aj poskytovanie odmien poslancom OZ – pri ich poskytovaní sa už musí prihliadať na to, aké úlohy poslanec plní a koľko času venuje výkonu funkcie. Odmeňovať teda možno už len diferencovane. S tým, že ak obec neprijme vnútorný dokument – tzv. zásady odmeňovania, poslancovi OZ odmenu poskytnúť nemožno.

Ďalšou, avšak kontroverznou zmenou je predĺženie lehoty na uskutočnenie zasadnutí OZ. Zatiaľ čo do podľa pôvodnej právnej úpravy sa rokovanie OZ muselo konať aspoň raz za dva mesiace, teraz ho stačí zvolať raz štvrtročne. Až prax ukáže, či táto zmena prinesie väčšiu flexibilitu jednania OZ a s tým súvisiace šetrenie verejných prostriedkov, alebo spôsobí skôr časový stres poslancov a teda aj nižšiu kvalitu ich rozhodovacej činnosti.

Referendum a ústavný súd

Jedným z troch základných spôsobov uskutočňovania samosprávy obce je miestne referendum (MR). Novela čiastočne rozšírila jeho zákonnú úpravu. Zaviedla sa povinnosť OZ bezodkladne po vyhlásení MR zriadiť na hlasovanie

a sčítavanie hlasov osobitnú komisiu, a tiež najneskôr 15 dní pred konaním MR zaslať každému oprávnenému voličovi oznámenie o vyhlásení MR, v ktorom sa uvedú podrobnosti k referendu. Podrobnosti o organizácii MR si musí každá obec ustanoviť prostredníctvom všeobecne záväzného nariadenia (VZN). Na prípravu takéhoto VZN sa môžu zúčastniť všetci obyvatelia obce. Medzi inšpiratívne VZN z tejto oblasti patria napr. nariadenia Mesta Trenčín či Mesta Žilina. Novela však nezmenila (neznížila) vysoké kvórum nutné na vyhlásenie MR. Stále sa teda vyžaduje petícia aspoň 30% oprávnených voličov, čo najmä vo väčších samosprávach využiteľnosť referenda ako nástroja komunálnej demokracie úplne paralyzuje.

Novela zákona o obecnom zriadení tiež reagovala na fakt, že v prípade napadnutia výsledku komunálnych volieb na Ústavnom súde SR, tento nezriedka rozhodoval o veci aj 15 – 20 mesiacov, a niekedy dokonca aj dlhšie. Novela preto jednoznačne určila, že ústavný súd musí rozhodnúť o volebných veciach bezodkladne, najneskôr do 90 dní od doručenia volebnej sťažnosti.

Premárnená šanca?

Podľa vyjadrenia ZMOS, zákon č. 102/2010 Z. z. je dobrým právnym predpisom, a preto prioritou združenia - napriek pôvodným deklaráciám - prestáva byť nateraz prijatie úplne nového zákona o obecnom zriadení. Škoda preto, že napriek viacerým pokusom TIS a ďalších mimovládnych organizácií sa do novely nepodarilo dostať aj niektoré ďalšie proobčianske inštitúty, ako napr. verejnú prístupnosť zasadnutí obecnej rady a komisií OZ, povinné zverejňovanie podkladov na rokovanie OZ či obligatórne zriadenie obecnej webstránky (a v rámci nej elektronickej úradnej tabule). ◆

Vladimír Pirošík

advokát, spolupracovník TIS

GEOFF MULGAN: GOOD AND BAD POWER

Čo by mala dobrá vláda robiť? Takto normatívne postavená otázka sa vinie knihou Geoffa Mulgana, ktorý v 80. rokoch pôsobil v administratíve mesta Londýn,

neskôr ako poradca dvoch britských premiérov, v súčasnosti ako univerzitný profesor. Autor sa snaží odpovedať na neľahkú otázku, aká je to vlastne dobrá vláda.

Za posledné poldruha storočia sa dramaticky zvýšila kapacita verejnej moci robiť dobré alebo zlé rozhodnutia. Kým v r. 1870 vlády v rozvinutých krajinách prerozdelili 11 percent HDP, v roku 1990 to už bolo 43 percent. V súčasnosti tak rozhodnutia vlád ovplyvňujú život jednotlivcov viac ako zásoby nerastného bohatstva alebo geografické podmienky.

Transparentnosť ako základ
Medzi nevyhnutné inštitúcie potrebné pre dobré vládnutie podľa autora patrí existencia životaschopnej opozície, delba moci či depersonalizovanie rozhodnutí. Zároveň medzi ne patrí transparentnosť vládnutia. Platí totiž, že čo je skryté, to je podozrivé. V demokraciách sa vyvinuli početné nástroje zodpovedania sa vlády. Inštitúty ako je hodina otázok v parlamente alebo rôzne verejné vypočutia patria medzi základné kamene dobrých vlád. Transparentnosť so sebou však prináša aj jeden problém, ktorý autor nazval paradoxom transparentnej vlády – poctivé prediskutovanie niektorých citlivých otázok je veľmi ťažké, ak nie nemožné. Vládni predstavitelia sa totiž necítia v diskusií úplne slobodní, ak sa ich argumenty a stanoviská stávajú vecou verejnej diskusie. To je zároveň dôvod, ktorý robí zatvorené dvere na zasadnutiach exekutívnych orgánov legitímnymi a verejnosti ponecháva na diskusiu až závery diskusií vlád.

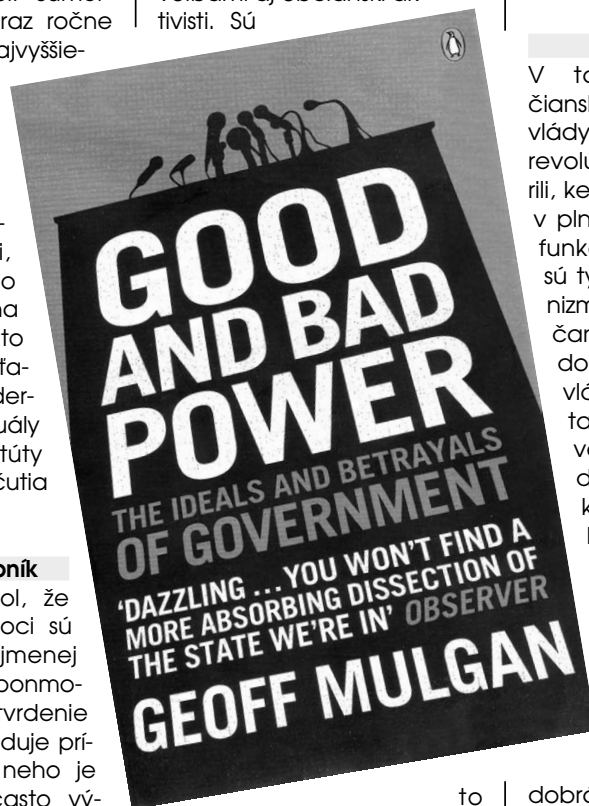
Dobrá vláda sa za svoje kroky zodpovedá. Množstvo civilizácií napríklad po prehratej bitke obetovalo svojho kráľa, pretože ho považovali za vin-

níka neúspechu. Mnohé iné pestovali u svojich vládcov pocit pokory a pripomínali im, že sú služobníci, nie neobmedzení panovníci. Sumerští králi napríklad raz ročne predstúpili pred najvyššieho kňaza, ktorý im dal rituálne facku, rímski vífazi boli zasa pri oslavných pochodoch ulicami mesta sprevádzaní otrokmi, ktorí im šepkali do uší, aby pamätali na to, že aj oni, v tejto chvíli oslavovaní vífazi, sú smrteľní. Moderné vlády tieto rituály premenili na inštitúty ako verejné vypočutia v parlamentoch.

Vláda ako služobník
Už Platón si všimol, že najhľadnejší po moci sú na vládnutie najmenej vhodní ľudia. Toto bonmoticky vyzerajúce tvrdenie však Mulgan dokladuje príkladmi. Aj podľa neho je túžba po moci často výsledkom riešenia osobných tráum a komplexov alebo túžbou outsiderov po uznaní. Ako príklady autor uvádza nemeckého vodcu Hitlera pochádzajúceho z Rakúska alebo francúzskeho Napoleona z Korziky. Dobrá vláda však potrebuje iný typ lídrov – takých, ktorých záujmom je slúžiť iným, nie presadzovať vlastné záujmy. Ľudí s vysokou morálnou integritou, lebo moc je ako elektrina – na život potrebná ale aj nebezpečná, ľudí prifahuje a mení ich.

Dobrá vláda je tak výsledkom dlhoročného vyžadovania a vymáhania dobrých pravidiel, nie vecou prirodzenej

morálky. V demokraciách sa to deje najmä vo volebných miestnostiach. Významnú úlohu zohrávajú v období medzi voľbami aj občianski aktivisti. Sú

to ľudia, ktorí nútia štát, aby sa správal ako služobník. Ak by neboli občianski aktivisti, vláda by sa zvrhla na vládu niekoľkých vlkov (vládnucich) nad stádom oviec (občanov). Aktivisti vládne stále pripomínajú jej úlohu a zmysel a že je tu na to, aby slúžila občanom.

Dobrá vláda s občanmi diskutuje. Okrem toho, že im poskytne dostatok relevantných informácií, počúva ich názor. V demokraciách s dobrými vládami sa vyvinulo viacero inštitútov služiacich na zapojenie občanov do rozhodovania a diskusie o rozhodnutiach – napríklad cez verejné zhromaždenia,

oponentúru cez mimovládne organizácie, participatívne rozpočtovanie a pod.. Existuje veľké riziko, že vláda uverí vlastnej propagande. Preto je verejná diskusia (umožnená dostatkom relevantných informácií) nevyhnutná. Autor ako príklad uvádza zásah USA v Iraku, keď vláda samu seba presvedčila, že Irak vlastní nebezpečné zbrane.

Keď vláda zlyhá

V takpovediac predobčianskom období sa zmeny vlády diali takmer výlučne revolúciami. Ľudia sa vzbúrili, keď vnímali, že štát zlyhal v plnení svojich základných funkcií. V demokraciách sú tým korekčným mechanizmom, ktorým môžu občania vrátiť zlú vládu na dobrú cestu, voľby. Dobrá vláda môže vzniknúť len tam, kde pôsobia zdravé sily, ktoré odmeňujú dobré a trestajú zlé – zákony, správanie politikov, médií a pod.. A len vtedy, keď sú prítomné aj ďalšie veci – aktívna a silná verejnosť, múdri kritici a vysoké etické štandardy politikov a úradníkov. Vláda je totiž dobrá iba vtedy, keď musí byť

dobrá, lebo ju k tomu tlačí prostredie. Obnova dobrej vlády je možná vo voľbách, keď sú splnené tri predpoklady: existuje všeobecná zhoda, že vládu treba vymeniť za lepšiu, existujú alternatívne riešenia a ich nositelia sú ochotní uchádzať sa o moc.

Mulgan je optimista: tvrdí, že dobrá vláda je možná, lebo každý človek je disponovaný byť dobrým. Kľúčový je názor verejnosti a občianskej spoločnosti – musí byť na vládu pri vyžadovaní etického správania náročná a prísna. Pretože dobrá vláda je výsledkom dlhého procesu, nevznikne sama od seba. ◆

Ivan Rončák

Inforoznava.sk: Nebáť sa povedať svoj názor

Webový portál Inforoznava.sk pôsobí takmer tri roky. Denne ho navštívi tisícka ľudí, mesačne je to cez 30 tisíc návštev. Vyprofiloval sa na informačný server, ktorý sleduje prešľapy vedenia mesta a nemilosrdne ich pranieruje, čím prispieva k šíreniu myšlienok transparentnosti v centre horného Gemera. Na naše otázky odpovedal zakladateľ portálu Belo Hefler a dvaja prispievatelia portálu Rado Kovács a Matúš Bischof.

Prečo vznikol web inforoznava.sk? Kto ho tvorí? Aké náklady a znalosti to vyžaduje?

Belo Hefler: Po rokoch práce v médiách v Bratislave som chcel nejako pokračovať aj v Rožňave. Vznikol tlačový týždenník Gemerinfo, potom som písal pre web Gemerland v Rimavskej Sobote, ale to je predsa už iný región, preto som koncom septembra 2007 spustil vlastný portál inforoznava.sk. Od začiatku je priestorom dialógu, diskusie a aktivizácie miestneho občianstva. Každodenná editorská práca a profilácia redakčného zamerania portálu - to sú oblasti, kde môžem zúžitkovať svoje predchádzajúce skúsenosti.

Priame finančné náklady rátam v desiatkach tisíc korún, k dnešnému dňu možno aj sto tisíc, svoj čas spočítam ani neviem, to sú doslova hodiny dennodenne už tretí rok. Je to samozrejme postavené aj na schopnosti nášich ľudí, ktorí sú ochotní a majú na to, aby mohli byť prispievateľmi. Portál sa totiž snaží profilovať ako štandardné súkromné médium, ako ktorékoľvek iné, akurát, že je len na internete a že v tomto malom prostredí musíte vynaložiť rovnaké množstvo úsilia, peňazí aj času, ak chcete byť na profesionálnej úrovni, akoby ste to robili povedzme pre Bratislavu.

Rado Kovács: Regionálny internetový portál tvorí malá skupina prevažne mladých ľudí, ktorí akosi nevedia, ale najmä nechcú pochopiť, že fungovanie rožňavskej samosprávy nemožno organizovať efektívnejšie, transparentnejšie, spravodlivejšie, skrátka, kvalitnejšie. Všetko robíme vo svojom voľnom čase, keďže každý z nás má zamestnanie. Dará sa nám oslovovať čoraz viac Rožňavčana-

nov. Sledujeme dianie v ostatných slovenských obciach i vo svete, monitorujeme najnovšie trendy v spravovaní vecí verejných a všetko toto sa snažíme v našom meste rozmietať na drobné.

Matúš Bischof: V 2007 roku som žil v Prešove a keď vznikla Inforožňava, vrátila sa mi myšlienka na domov, v ktorom veci môžu fungovať lepšie a kde sa rodí čosi, pri čom musím fyzicky byť. Už predtým som sa „motal“ v prostredí MVO zaoberajúcich sa problematikou lokálnej demokracie a boja proti korupcii, teda svoje znalosti teraz s radosťou uplatňujem.

Existencia občianskej skupiny nie je samozrejماً ani vo väčších mestách. Čo je podľa Vášho názoru potrebné na to, aby sa vôbec skupina ľudí zaujímajúcich sa o verejné veci zišla?

Belo Hefler: Nebáť sa povedať, či napísať svoj názor. Obávam sa, že bez existencie inforoznava.sk by sa niektoré občianske aktivity v našom meste nediali.

Rado Kovács: Najdôležitejšie je podľa mňa objaviť a pestovať v sebe záujem o verejný priestor. Jeho charakter totiž ovplyvňuje kvalitu života človeka azda najzásadnejšie. Ďalším rozmerom v našich rožňavských súvislostiach je odvaha povedať, že tu čosi smrdí. Občianska aktivita na lokálnej úrovni je podľa mojej mienky rizikovejšia ako tá celoslovenská. Veľmi často sa dostávame do tichých konfliktov so známymi, známymi našich známych, s kamarátmi našich rodičov. Mnohým náš štýl „padni komu padni“ nevyhovuje. Sme tiež zraniteľní existenčne - samospráva má totiž rozhodujúci

vplyv na verejnú správu, v ktorej sme niektorí zamestnaní.

Matúš Bischof: V malom meste ako je to naše, sa aktívni ľudia musia stretnúť a komunikovať spolu. Ale podčiarkujem, najdôležitejšie je nebáť sa.

Váš informačný portál je rešpektované médium - súdiate podľa toho, že vedeniu mesta nie je jedno, čo sa ňom píše. Aký je Váš vzťah s mestom? Aké sú najväčšie problémy Rožňavy z hľadiska transparentnosti a boja proti korupcii?

Belo Hefler: Môj vzťah s mestom je vynikajúci - mám rád svoje rodné mesto, len si myslím, že je už najvyšší čas, aby ho spravovali možno mladší, rozhladenejší ľudia. Aktuálny miestny establishment si nerušene chrumká pri svojom korýtku, teraz to však majú o čosi ťažšie.

Rado Kovács: Od vzniku portálu sme dosť dlho museli obhajovať naše právo existovať a verejne sa kriticky vyjadrovať. Po vine zosmiešňovania prišlo obdobie ignorovania, ktoré sčasti trvá dodnes. Treba však povedať, že minimálne posledný rok je veľmi dobrá naša spolupráca s mestským úradom v tom, že nám prakticky bez problémov poskytujú informácie, o ktoré žiadame.

Matúš Bischof: Najnovší príklad za všetky ostatné: vedenie mesta sa rozhodlo, že čosi podobné ako projekt TIS a mesta Martin Transparentné mesto uskutočnia vo vlastnej réžii, keďže TIS ide „o biznis“. Mesto má naozaj vážne finančné problémy, ale okrem toho, že nevidieť snahu o rúzne škrtky vo výdavkoch a šetrenie, táto garnitúra nemá na boj s korupciou kredit. Mnohí poslanci sú prepojení na mestské zákazky, hlavne v oblasti stavebníctva, časté sú poslancami presadzované výhody sponzorom miestnych športových klubov.

Portál Inforoznava.sk nie je len informačný web. Aké ešte iné aktivity robíte?

Belo Hefler: Máme projekty v oblasti kultúry, podarilo sa sem

pritiahnúť skvelých spisovateľov, napr. Erika Jakuba Grocha, mali sme perfektný koncert Slobodnej Európy a Živých Kvetov a tiež Jana Kryla. Spoločne s Gemerským mládežníckym spolkom sme zorganizovali podujatia k 20. výročiu Nežnej revolúcie. Je až neuveriteľné, že to všetko sa zdarilo takpovediac svojpomocne.

Rado Kovács: Zaujímavé je, že mnohí Rožňavčania sú ochotní jedným dychom bojkotovať nami organizované kultúrne akcie a zároveň sa sťažovať na mizernú situáciu s kultúrnymi podujatiami v meste.

Na konci februára vznikol Občiansky klub Rožňava. Prečo a s akým cieľom?

Matúš Bischof: Impulzom bola nespokojnosť s dianím v Rožňave, nesúhlas so súčasnou podobou verejnej politiky, hospodárením, nezaujímavosťou o aktuálne problémy a potreby obyvateľov mesta a najmä nezodpovedný postoj mestských politikov k budúcnosti Rožňavčanov. OK Rožňava je dlhodobá platforma, ktorá má poskytovať priestor na formulovanie a prezentáciu nápadov a myšlienok, ktorými sa podľa nás skvalitní chod rožňavskej samosprávy. Má tiež ambíciu vygenerovať v najbližších komunálnych voľbách niekoľkých kandidátov na poslancov.

Spolupracujete aj s protikorupčnými aktivistami z iných miest? Ako môže v tejto oblasti pomôcť Transparency International Slovensko?

Rado Kovács: Veľkou inšpiráciou bol pre nás minuloročný seminár TIS Verejná kontrola miestnej samosprávy na Skalke pri Kremnici. V našej situácii to bol dar z neba zistiť, že naše nápady a názory zdieľajú ďalší ľudia na Slovensku. V Rožňave sme si totiž až príliš často s našimi postojmi pripadali ako mimozemšťania. Oceňujem teda vytvorenie priestoru na komunikáciu, výmenu informácií a úspešných riešení v iných mestách, najmä ale pomoc pri orientácii v právnych predpisoch týkajúcich sa samosprávy.

Za rozhovor ďakuje
Ivan Rončák